

स्यूमरश्मिर्भागवः। मरुतः। त्रिष्टुप्, २, ५-७ जगती।

विप्रासो न मन्मभिः स्वाध्यो देवाव्यो^१ न यज्ञैः स्वप्नसः।

राजानो न चित्राः सुसंदृशः क्षितीनां न मर्या अरेपसः ॥ १०.०७८.०१

विप्रासः- मेधाविनः। न- इव। मन्मभिः- मननैः। स्वाध्याः- शोभनाध्ययनाः। देवाव्यः- देवतर्पकाः। न- इव। यज्ञैः। स्वप्नसः- शोभनकर्माणः। राजानः- नृपाः। न- इव। चित्राः- विचित्राः। सुसंदृशः- दर्शनीयाः। क्षीतीनाम्- लब्धभूमिकाः। मर्याः- उपासकाः। न- इव। अरेपसः- अदोषा मरुतः ॥१॥

अग्निर्न ये भ्राजसा रुक्मवक्षसो वातासो न स्वयुजः सद्युक्तयः।

प्रज्ञातारो न ज्येष्ठाः सुनीतयः सुशर्माणो न सोमा ऋतं यते ॥ १०.०७८.०२

ये। अग्निः- पावकः। न- इव। भ्राजसा- दीप्त्या। रुक्मवक्षसः- मण्डितवक्षस्काः। वातासः- आधिभौतिकवायवः। न- इव। स्वयुजः- स्वयं युज्यमाना आध्यात्मिकप्राणाः। सद्युक्तयः- सद्योगमनाः। प्र तारः- विद्वांसः। न- इव। ज्येष्ठाः। सुनीतयः- सुष्ठु नेतारः। ऋतम्- सत्यम्। यते- गच्छते। सुशर्माणः- मङ्गलदायकाः। सोमाः- रसाः। न- इव। भवन्ति ॥२॥

वातासो न ये धुनयो जिगत्नवोऽग्नीनां न जिह्वा विरोकिणः।

वर्मण्वन्तो न योधाः शिमीवन्तः पितृणां न शंसाः सुरातयः ॥ १०.०७८.०३

ये। वातासः- वायवः। न- इव। धुनयः- कम्पयन्तः। जिगत्नवः- गच्छन्तः। अग्नीनां जिह्वाः- अग्निज्वालाः। न- इव। विरोकिणः- विरोचयन्तः। वर्मण्वन्तः- कवचिनः। योधाः- वीराः। न- इव। शिमीवन्तः- कर्मवन्तः। पितृणाम्- वृद्धानाम्। शंसः- वाचः। न- इव। सुरातयः- शोभनदातारः ॥३॥

रथानां न येऽराः सनाभयो जिगीवांसो न शूरा अभिद्यवः।

वरेयवो न मर्या घृतप्रुषोऽभिस्वर्तारो अर्कं न सुष्टुभः ॥ १०.०७८.०४

ये । रथानाम्- रथचक्राणाम् । सनाभयः- समाननाभयः । अराः । न- इव । भवन्ति । जिगीवांसः- जिगीषवः । शूराः- समर्थाः । न- इव । अभिद्यवः- अभितो द्योतमानाः । वरेयवः- वरदातृकामाः । मर्याः- मनुष्याः । न- इव । घृतपुषः- उदकसेक्तारः । अर्क- मन्त्रम् । अभिस्वर्तारः- वदन्तः । न- इव । सुष्टुभः- शब्दयन्तो भवन्ति ॥४॥

अश्वासो न ये ज्येष्ठास आशवौ दिधिषवो न रथ्यः सुदानवः ।

आपो न निम्नैरुदभिर्जिगत्तवौ विश्वरूपा अङ्गिरसो न सामभिः ॥ १०.०७८.०५

ये । ज्येष्ठासः- प्रधानाः । अश्वासः- तुरगाः । न- इव । आशवः- वेगिनः । दिधिषवः- धारकाः । रथ्यः- महारथाः । न- इव । सुदानवः- शोभनदायकाः । निम्नैः- प्रवणैः । उदकैः- प्रवाहैः । जिगत्तवः- गच्छन्त्यः । आप । इव । उपासकहृदयं गच्छन्तः । सामभिः- सान्त्वप्रयोगगानैः । विश्वरूपाः- प्रवृद्धाः । अङ्गिरसः- अग्नयः । न- इव । भवन्ति ॥५॥

ग्रावाणो न सूर्यः सिन्धुमातर आदर्दिरासो अद्रयो न विश्वहा ।

शिशूला न क्रीळयः सुमातरौ महाग्रामो न यामन्नुत त्विषा ॥ १०.०७८.०६

ग्रावाणः- ग्रावोपलक्षितस्थैर्यम् । न- इव । सूर्यः- विदुषः । सिन्धुमातरः- रसनिष्पादकाः । आदर्दिरासः- आदरवन्तः । अद्रयः- वज्राः । न- इव । विश्वहा- वृत्रहन्तारः । शिशूलाः- शिशवः । न- इव । क्रीळयः- क्रीडन्तः । सुमातरः- शोभननिर्मातारः । उत- अपि च । महाग्रामः- महासङ्घः । न- इव । यामन्- गतौ । त्विषा- दीप्त्या युक्ता भवन्ति ॥६॥

उषसां न केतवोऽध्वरश्रियः शुभंयवो नाञ्जिभिर्व्यश्वितन् ।

सिन्धवो न ययियो भ्राजदृष्टयः परावतो न योजनानि ममिरे ॥ १०.०७८.०७

उषसाम्- प्रभातीनाम् । केतवः- प्रज्ञाः । न- इव । अध्वरश्रियः- ध्वररहितकर्मणां मङ्गलाः । शुभंयवः- मङ्गलकामाः । न- इव । अञ्जिभिः- व्यञ्जकैः । व्यश्वितन्- दीप्यन्ते । सिन्धवः- नद्यः । न- इव । ययियः- गतिशीलाः । भ्राजदृष्टयः- दीप्तदृष्टयः । परावतः- दूरतः । न- इव । योजनानि । ममिरे- मान्ति ॥७॥

सुभागान्नो देवाः कृणुता सुरत्नान्स्मान्स्तोतृन्मरुतो वावृधानाः।

अधि स्तोत्रस्य सख्यस्य गात सनाद्धि वो रत्नधेयानि सन्ति ॥ १०.०७८.०८

नः- अस्मान्। देवाः- द्योतनशीलाः। वावृधानाः- वर्धयन्तः। मरुतः- प्राणविशेषाः। स्तोतृन्- मन्त्रयुक्तान्। अस्मान्- नः। सुभागान्- सुभगान्। सुरत्नान्- रमणीयभावनायुक्तान्। कृणुत- कुरुत। स्तोत्रस्य- मन्त्रमयम्। सख्यस्य- मैत्रीभावम्। अधि गात- अधिगच्छत। वः- युष्माकम्। रत्नधेयानि- रमणीयभावनाधारणानि। सनात्- चिरकालतः। हि- खलु। सन्ति- भवन्ति ॥८॥

Dr. Rangraha